

Ο Jonas Kauffman ΩΣ ΑΦΟΡΜΗ- 1 - ΩΣ ΑΦΟΡΜΗ Ο Jonas Kauffman
Critic's Point

Ο τενόρος Jonas Kauffman
κυρίως ως άφορμή...

21/2014.

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΔΕΝ ΕΧΩ ΣΚΙΑΝ έπιφυλάξεως για μιάν εκδήλωση που θα με απογείωνε ό,πουδήποτε εκτός Ελλάδος. Ωστόσο, με τó άγχος για τήν έπαύριο, τά άτέρμονα βάσανα που σίγουρα έπιφυλάσσει ή οικονομική κρίση στους άνήμπορους Έλληνες, τήν αναίσχυντη κυβερνητική εκμετάλλευση τής κρίσεως για τόν προγραμματισμένο έξανδραποδισμό τής μουσικής μας, ή συναυλία του τενόρου Jonas Kauffman, κατέληξε σταγόνα που έκαμε τó ποτήρι να ξεχειλίσει. Έφυγα από τó Μέγαρο άηδιασμένος από τούς αιώνιους «φιλόμουςούς» μας, που έχουν άγρια μεσάνυχτα από τά περι αυτούς τεκταινόμενα ως και από τήν Έντεχνη Έλληνική Μουσική και τή μεγάλη της διάσταση, πάντα ταυτίζοντας τή μουσική ποιότητα με τó μάρκετινγκ μεγάλων όνομάτων και τó ακριβό εισιτήριο. Κι' άς ήταν «εϋπρεπέστεροι» από άλλοτε, μη χειροκροτώντας ανάμεσα στα τραγούδια που έρμήνευσε ό Κάουφμαν. Νεάζοντες και νεάζουσες στις έσχατιές τών «-ήντα», με βαμμένο μαλλί και πανάκριβες εισαγόμενες τσάντες, αυτοανακηρύσσονται με πείσμα άξεστων άπαιδευτών σε μουσικούς παντογνώστες-ριες: χαμπάρι δέν πήραν πώς οί ίδιες οί κυβερνήσεις που στήριξαν, τούς-τίς απομόνωσαν από δυό αιώνες μεγάλης Έντεχνης Έλληνικής Μουσικής. Για δαύτους κλασσική μουσική είναι κάτι μη έλληνικό που ακόμη τούς ξεχωρίζει από τούς μπουζουκοτραφεΐς έλληνα-ράδικους όχλους, στους όποιους, με τίς εύλογίες μιās Έλένης Γ. Βλάχου (χρονογράφημά της *Τά μπουζούκια*, έφ. *Η Καθημερινή*, 13.8.1952), προσχώρησαν ακόμη και μεγαλοεφοπλιστάδες. Τέτοιοι γιαλατζή φιλόμουσοι δέ θα γνωρίσουν ποτέ 200 χρόνια μέγιστης Έντεχνης Έλληνικής Μουσικής που έξακολουθεί να παράγεται να καταχωνιάζεται, συνηθέστατα δέ και να έξαφανίζεται σκοπίμως και μεθοδικότατα, από τó Νικόλαο Χαλικιόπουλο-Μάντζαρο (1795-1872) ως τίς σύγχρονες, κάτω

τῶν 30 ἐτῶν ἰδιοφυΐες μας πού ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλη ἀποσποῦν πρῶτα βραβεῖα σὲ μέγιστους διεθνεῖς διαγωνισμούς συνθέσεως. Ὅμως ἐπιστρέφοντας στὴν Κρόνια πατρίδα τους, δουλεύουν 16ωρα, παραδίδοντας μαθήματα, γιὰ νὰ συγκεντρώσουν κάτω ἀπὸ 1000 € τὸ μῆνα. Δὲν εἶναι **καθόλου τυχαῖο**, καὶ ἀπ' ἐδῶ τὸ καταγγέλλω, ἐπισήμως καὶ ἐπωνύμως, τὸ ὅτι **ἐξαφανίστηκε** ὅλο τὸ στόκ τῆς σειρᾶς Ἄντις γιὰ Ὅνειρο, 12 CD σπανιότατης Ἑντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς δύο αἰώνων, πού ἠχογραφήθηκαν τὸ 2004 ἀπὸ τὴν Πολιτιστικὴν Ὀλυμπιάδα, ἓνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα καλὰ πού νομίζαμε πὼς ἄφησε. Τοῦ κάκου τὰ ἀναζητοῦν φοιτητὲς πανεπιστημιακῶν Τμημάτων Μουσικῶν Σπουδῶν: (ἀν)αρμόδιες ὑπηρεσίες δηλοῦν πλήρη...**ἄγνοια** τῆς ὑπαρξείας τους. Ἡ σκόπιμη καὶ κακόβουλη ἐξαφάνιση δὲν κουκουλώνεται μὲ ἀπλῆ ΕΔΕ καὶ εἶμαι ἔτοιμος νὰ καταθέσω σὲ ὁποιαδήποτε ἀρχὴ ἐπιληφθεῖ τοῦ θέματος ὅ,τι σχετικὸ γνωρίζω. Ὅμως, «γ...τὴν ἀτυχία μου» (γιὰ νὰ θυμηθῶ τὴν ἀξέχαστη Μαλβίνα Κάραλη) πού μὲ καθήλωσε ἀνάμεσα σὲ ρωμέϊκα σαπρόφυτα... Ἡ ἐκδήλωση:

Ὅρχήστρα ἢ **Kammerorchester Wien-Berlin** [Ὅρχήστρα Δωματίου Βιέννης-Βερολίνου], σύνολο περίπου εἴκοσι μουσικῶν τῶν δύο περιλάμπρων κεντροευρωπαϊκῶν ὀρχηστρῶν τῶν πρωτευουσῶν Αὐστρίας καὶ Γερμανίας: ἐξάρχων καὶ καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς ὁ βιολιστὴς **Reiner Honeck** [Ράϊνερ Χόνεκ, γ. 1961], τῆς Φιλαρμονικῆς Βιέννης καὶ φυσικὰ σολίστ ὁ Jonas Kauffman, πού μᾶς πρωτοθάμπωσε στὴν ἴδιαν αἴθουσα, πολὺ πρὶν μᾶς ἀπογειώσῃ στίς ζωντανὲς ἀναμεταδόσεις τῆς «Μέτ» ὡς Πάρσιφαλ, στὸ ὁμώνυμο ἀριστούργημα τοῦ Βάγκνερ καὶ ὡς Βέρθερος, στὴν ἐπίσης ὁμώνυμη ὄπερα τοῦ Μασσνέ, ὡς ἐρμηνευτὴς ἔργου ὠραίου ἀλλὰ μὲ διακριτὲς ἀδυναμίες. Ὅνειρῶδες πρόγραμμα, κατὰ τὸ ἥμισυ σπανίως ἀκουομένων σελίδων μεγάλων κλασσικῶν, σὲ ἐρμηνεῖες τόσο ρέουσες, στίλβουσες τεχνικὰ καὶ διάφανες ἠχητικὰ, ὥστε *elles désolaient la perfection*, δηλαδή «ἀπέλπιζαν τὴν τελειότητα» κατὰ τὴν γνωστὴ γαλλικὴν ἔκφραση.

1. ΜΕΝΤΕΛΣΟΝ-ΜΠΑΡΤΟΛΑΝΤΥ, ΦΕΛΙΞ [Mendelssohn-Bartholdy, Felix, 1809-1847]: Συμφωνία γιὰ ἔγχορδα ἀρ. 10, σι ἐλ, ἀπὸ τὰ δεκατρία ὁμότιπλα διαμαντάκια, καθένα σὲ ἓνα μέρος (*sinfonia*) πού συνέθεσε ὡς παιδὶ, πολλὰ ἰσόκυρα μὲ τίς 5 πασίγνωστες «μεγάλες» του συμφωνίες. Πόσο χαρήκαμε τὴν ἀρ. 9, ντο ἐλ., πού ἐρμήνευσε

(28.11.2013) ὁ Νίκος Ἀθηναῖος μὲ τὴν *Academica Athens Orchestra!* Ἡ ἀρ. 10, ἐναλλαγή ἀργοῦ (σι ἐλ.) καὶ γοργοῦ (προφανῶς σολ μείζ.), πού τὸ συσχετισμό τους ἀνέδειξε ὑπέροχα ἀπαστράπτουσα ἐκφορά ἀκούσθηκε ἀπὸ σύνολο σὰν ἀπαλότατο, ὑψηλῆς περιωπῆς κουαρτέτο ἐγχόρδων, σαγηνεύοντάς μας μὲ τὴν ἀρμονικὴ πολυκινητικότητά του, ἀλλὰ καὶ τὶς εὐφάνταστες τονικὲς καὶ ἀγωγικὲς του ἀντιθέσεις.

2. ΜΑΛΕΡ, ΓΚΟΥΣΤΑΦ [Mahler, Gustav, 1860-1911]: *Lieder eines fahrenden Gesellen* [Τραγούδια ἐνὸς Ὀδοιπόρου, κείμενα Μάλερ, 1883;-1885], ἀλλὰ, στὴν ἐνορχήστρωση (1920) τοῦ Ἄρνολντ Σαϊνμπεργκ [Arnold Schœnberg], γιὰ φωνή, φλάουτο, κλαρινέτο, ἀρμόνιο, πιάνο, κουαρτέτο ἐγχόρδων, κοντραμπάσο καὶ κρουστά, ἐδῶ μὲ πολλαπλάσια ἔγχορδα. Τὸν ἐρμηνευτὴ, Γιόνας Κάουφμαν, πρωτάκουσα στὸν ἴδιο χῶρο, 15.1.2009, μὲ τὴν Κ.Ο.Α. ὑπὸ τὸν Μίχαελ Γκύτελνερ [Güttler], σὲ ρεπερτόριο κυρίως ἰταλικό, στοὺς ἀντίποδες τοῦ Μάλερ: γνωστότατες ἄριες Βέρντι, Πουτσίνι, Μπιζέ, Βάγκνερ («Λόενγκριν», Σὲ χώρα μακρινή), Τσιλέα καὶ Λέχαρ. Καὶ ἀρχίζα τὴν κριτικὴ μου ὡς ἐξῆς: «Ὁ Γ.Κ. εἶναι ὁ ὑπεροχότερος τενόρος πού ἔχω ἀκούσει σὲ ζωντανὴν ἐκτέλεση» (ἐφ. Ἐξπρές, Σάβ. 31.1.2009, σ. 45). Τὸ ξανατονίζω, ἀκόμη πιὸ διάτορα, διαπιστώνοντας περίτεχνην ἐκφραστικὴν ἀξιοποίηση ἀποχρώσεων ὠραιότατου τίμπρου καὶ τὴν ἀγρίως ἐξπρεσιονιστικὴ μεταμόρφωσή του στὸ 3ο, «*Ich hab' ein glühend Messer*» [Ἔχω ἓνα μαχαίρι ἀστραφερό] καὶ τὴν ἐξαῦλωσή του στὸ «μπὶς», τὸ βαγκνερικό «*Traüme*» [Ὀνειρα], σπουδὴ (Δεκ. 1857) γιὰ τὴν ὄπερα «Τριστάνος καὶ Ἰζόλδη», τελευταῖο ἀπὸ τὰ 5 «*Wesendonck Lieder*» [Τραγούδια (σὲ στίχους Ματθίλδης) Βέζεντονκ].

3. ΣΤΡΑΟΥΣ, ΡΙΧΑΡΝΤ [Strauß, Richard, 1864-1919]: «Σεξτέτο» (γιὰ ἔγχορδα, χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγή) ἀπὸ τὴν ὄπερα *Καπρίτσιο* (ἀ' ἐκτ. Ἐθνικὸ Θέατρο Μονάχου, 28.10.1942· τὸ σεξτέτο πρωτοεκτελέσθηκε Μάρτιο 1942, στὸ σπῆτι τοῦ ἡγέτου τῆς χιτλερικῆς νεολαίας (Hitlerjugend) καὶ εὐνοουμένου τοῦ Χίτλερ, Μπάλντουρ φὸν Σίραχ [Baldur von Schirach, 1907-74], καταδικασθέντος σὲ 20ετῆ κάθειρξη στὴ Νυρεμβέργη... Ὑψηλοῦ ἐπιπέδου μανιέρα συνθέτου ἀναμφισβητήτων ἀριστουργημάτων, ἡ ἀκρόαση ὄπερας περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς μουσικῆς ἢ τῆς ποιήσεως, γραμμένης ἐνῶ ἑκατομμύρια Ἑβραίων καὶ ἄλλων

Ο Jonas Kauffman ΩΣ ΑΦΟΡΜΗ-4- ΩΣ ΑΦΟΡΜΗ Ο Jonas Kauffman

στέλνονταν στὰ κρεματόρια, ἐνίσχυσε παλαιγενῆ μου ἄπωση πρὸς τὸν ἄνθρωπο Στράους...

4. ΣΑΙΝΜΠΕΡΓΚ, ΑΡΝΟΑΝΤ [Schœnberg, Arnold, 1874-1951]:

Verklärte Nacht [Ἐξαίλωμένη Νύχτα], ἔργο 4 (1899), γιὰ σεξτέτο ἐγχορδῶν, «σχόλιο» διαρκείας 30'30'' χρονομετρημένων, πάνω σὲ ποίημα τοῦ Ρίχαρντ Ντέμελ [Richard Dehmel, 1863-1920]: ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐρωτευμένος ἄνδρας συγχωρεῖ τὴν ἀγαπημένη του, ποὺ ὁμολογεῖ ὅτι ἕμερος μητρότητος τὴν ἔκαμε νὰ μείνει ἐγκυος ἀπὸ ἄλλον! κατόπιν οἱ...τρεῖς πορεύονται πρὸς τὴν εὐτυχία. Ἀνεπίληπτα στιλβούσης πολυφωνικῆς εὐκρινείας πολυφωνία πάνω σὲ κατιόντες φθόγγους καλύπτοντες διάστημα 5ης αὐξημένης, καθαρότατη ἐκφορὰ θεματικῶν καὶ ρυθμικῶν ἀντιθέσεων, δὲν ἐμπόδισαν τὴν ἐξοντωτικὴ ἀνία ἀκροάματος τελικῶς δυσκοιλίως ἄσχετου μὲ τὴ σχετικά πρόσφατη, χαρισματικὰ εὐροη ἐρμηγεία του πάλι ἀπὸ τὸν ἀρχιμουσικὸ Νίκο Ἀθηναῖο, ποὺ τὸ κατέστησε ἀνεκτό. (Αἴθουσα ΧΔΛ, 13.5.2013).
